ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ

ਸੋਨੀ, ਜੇ. ਦੇ ਸਮੱਖ

ਮੈਸਰਜ਼ ਸਟੀਲ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਮਿਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ,-*ਅਪੀਲਕਰਤਾ*

ਬਨਾਮ

ਜਨਰਲ ਦੁਰਘਟਨਾ ਅੱਗ ਅਤੇ ਲਾਈਫ ਐਸ਼ਯੋਰੈਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ

(2) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੀ.ਐਨ.ਨਾਰੰਗ ,- ਜਵਾਬਦਾਤਾ

1951 ਦੇ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 31 ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ

ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ (ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਸੂਟਸ) ਐਕਟ (1948 ਦਾ XLVII), ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਤੇ 4 -ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਨਕਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇ-ਲਿਮਿਟੇਡ ਕੰਪਨੀ, ਭਾਵੇਂ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ-ਕੰਪਨੀ ਰਿਹਾਇਸ਼।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਤੇ 4 ਵਿੱਚ "ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ" ਵਾਕੰਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੇਵਲ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨਕਲੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਦੇਣਦਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਟੀ.ਸੀ.ਗੁਪਤਾ, ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦਿੱਲੀ, ਮਿਤੀ 27 ਅਕਤੂਬਰ 1950 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਰਡਰ 7, ਨਿਯਮ 10, ਸਿਵਲ ਪਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀਦਾਵਾ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।।

ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਗੋਸਾਈਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਇਖਲਾਕ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਾਲ ਕਪੂਰ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਸੋਨੀ, ਜੇ. ਮੈਸਰਜ਼ ਸਟੀਲ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਦਫਤਰ 10-ਏ ਕੈਵਲਰੀ ਲਾਈਨਜ਼, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੈ, ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਨਰਲ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਐਂਡ ਫਾਇਰ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਟਿਡ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, 18,750/-ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੋਸ਼ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਬੰਗਲਾ ਨੰਬਰ 1 ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਮਿੱਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਬੰਗਲਾ ਸੀ, ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਲਿਸੀ ਨੰਬਰ 1-ਏ

183518, ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕਿ 27 ਮਈ, 1947 ਨੂੰ, ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਬੰਗਲੇ ਤੇ ਕਾਬਿਜ਼ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੀ.ਐਨ. ਨਾਰੰਗ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਕਿ 9 ਜੁਲਾਈ, 1947 ਨੂੰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਾਰੰਗ ਬੰਗਲੇ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਆਮ ਵਾਂਗ, ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਪਹਾੜੀਆਂ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ, ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਾਪਿਸ ਪਰਤਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿ ਬੜੀਆਂ ਕੋਸਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਫਰਵਰੀ, 1948 ਦੇ ਆਖਰੀ ਹਫਤੇ ਉਹ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਘਰ ਚੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮਿਲਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੜਬੜੀ ਦੌਰਾਨ 18,750/-ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਸਾਰੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਜੋਖਿਮ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਸੀ, ਮੁਦਈ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ, ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ, ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ 18,750/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ, ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1948 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਅਧੀਨ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ 8 ਅਗਸਤ 1949 ਨੂੰ , ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ 8 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਢਲੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਵਾ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੁਦਈ ਨੇ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਮੁਦਈ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਲਈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, 1948 ਦਾ ਐਕਟ XLVII ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਸੂਟਸ) ਐਕਟ, 1948 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਤੇ 4 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਦਿੱਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

1948 ਦੇ ਐਕਟ XLVII ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

> "ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਾਂ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਗੜਬੜੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੜਬੜੀਆਂ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ, ਉਥੋਂ ਉਜਾੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ

ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਅਤੇ ਜੋ 1 ਮਾਰਚ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਮੁਦਈ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ" ਸ਼ਬਦ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਨਕਲੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"ਸਿਵਲ ਪਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 (V ਆਫ਼ 1908) ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਾਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ:-

(i) ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਵੈਇੱਛਤ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ;

(ii) ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਤੇ, ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ;

(iii) ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ; ਅਤੇ

(iv) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਿੱਥੇ ਗੜਬੜ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਵਾਲ, ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਬਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਸ਼ਬਦ "ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਹੈ

ਨਾ ਕਿ ਨਕਲੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ। ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ *ਤ੍ਰਾਵਣਕੋਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਡ ਕੁਇਲਨ ਬੈਂਕ, ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਘੁਰਾਜਾ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਏਆਈਆਰ 1939 ਮਦਰਾਸ 318* ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਐਲ. ਵੈਂਕਟਾਰਮਨ ਰਾਓ ਜੇ. ਨੇ ਫੁੱਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨੂੰਨ, ਐਡੀਸ਼ਨ 5, ਪੰਨਾ 178 ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੰਨਾ 324 ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਅਪਣਾਇਆ। ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਹੈ:-

> "ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸੀ ਹੋਣ ਲਈ ਉਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਸਦੀ ਸੀਟ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਸਭ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਭਿੜਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰੇ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਅਦਾਰੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਾਖਾ ਦਫ਼ਤਰ ਜਾਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਨ।

ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ "ਦਿਮਾਗ" ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਥਿਤ ਹੈ।

ਫੁਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੰਨਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਮਾਈ ਲਾਰਡ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਨਿਊ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬੈਂਕ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਲਿਕਵਿਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ, ਸਿਵਲ ਓਰੀਜਨਲ ਨੰਬਰ 91 ਆਫ਼ 1949 ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 27 ਜੂਨ, 1951 ਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

> "ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਮਦਨ-ਕਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4-ਏ (ਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ (ਏ) ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਉਸ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਨਾਲ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਜਾਂ (ਬੀ) ਜੇਕਰ ਉਸ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ ਕਿ ਡਿਸਪਲੇਸਡ ਪਰਸਨਜ਼ (ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਸੂਟਸ) ਐਕਟ, 1948 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਫ਼ਤਰ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਬੈਂਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ 1948 ਦਾ ਐਕਟ XLVII ਸਿਰਫ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1930 ਲਾਹੌਰ 818 ਅਤੇ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1927 ਮਦਰਾਸ 689 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਹ ਕੇਸ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1927 ਮਦਰਾਸ 689 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ' ਵਾਕੰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਮਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸੀ, ਟਿੱਪਣੀ ਬੇਤੁਕੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਫੁਟ ਅਤੇ ਮਾਈ ਲਾਰਡ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। *ਕੇਨਸ਼ਾਮ ਬਲੂ ਲਾਈਮ ਕੰਪਨੀ (ਲਿਮਿਟੇਡ) ਬਨਾਮ ਬੇਕਰ, 33 ਐਲ.ਜੇ. ਐਕਸ. 41*, ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਤੋਂ 20 ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ ਜਿਸ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਾਉਂਟੀ ਕੋਰਟ ਐਕਟ, 9 ਅਤੇ 10 ਵਿਕਟ. ਸੀ 95 ਦੀ ਧਾਰਾ 128 ਸੀ। ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਿਆ:-

"ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਦਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀਹ ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਭੌਤਿਕ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਲਿਆਈ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ

> ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਾਉਂਟੀ ਕੋਰਟ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਮਾਲ ਅਤੇ ਸਮਾਨ, ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕਮਾਈ ਜਾਂ ਮੁੱਲ, ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀਹ ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਨਿਵਾਸ" ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਨਿਗਮ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੋਲੌਕ ਸੀ.ਬੀ., ਬ੍ਰਾਮਵੈਲ ਬੀ., ਚੈਨਲ ਬੀ., ਅਤੇ ਪਿਗੌਟ ਬੀ., ਬ੍ਰਾਮਵੈਲ, ਬੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ:-

> "ਇੱਥੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀਹ ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੁਦਈ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਿੱਥੇ ਚਲਾਇਆ?"

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕੇਨਸ਼ਾਮ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਇਆ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਵੇਚਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ *ਏਬਰਿਸਟਵਿਥ ਪਿਯਰ ਪ੍ਰੋਮੇਨੇਡ ਕੰਪਨੀ (ਲਿਮਿਟੇਡ) ਬਨਾਮ ਕੂਪਰ, 35 ਐਲ.ਜੇ.ਕਯੂ.ਬੀ. 44* ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾੱਕਬਰਨ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਾਉਂਟੀ ਕੋਰਟ ਐਕਟ ਦੇ ਉਸੇ ਭਾਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ "ਨਿਵਾਸ" ਸ਼ਬਦ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉੱਪਰ ਕਦੇ ਵੀ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬਹਿਸ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਕੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਭਾਵ, ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵ ਰਾਜ ਨਾਰੰਗ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹਨ, ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦਫਤਰ 8 ਜਾਂ 9 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਦੰਗਿਆਂ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਮਈ, 1948 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੈ। ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਡਾਇਰੈਕਟਰਜ਼ ਨੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੁਲਾਕੀ ਚੰਦ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਹਨ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਦਫਤਰ ਦਸੰਬਰ, 1947 ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਸੀ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਇੱਕ ਪਬਲਿਕ ਲਿਮਟਿਡ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ। ਬਹਿਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਟੀਲ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਮਿਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, 1913 ਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਕੰਪਨੀਜ਼ ਐਕਟ VII ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਮਟਿਡ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਕੰਪਨੀ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰਡ ਦਫਤਰ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 15 ਅਗਸਤ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਦਫ਼ਤਰ 10, ਕੈਵਲਰੀ ਲਾਈਨਜ਼, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੈ।

ਇਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 22 ਦਸੰਬਰ 1948 ਦੀ ਮਿਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਹਿਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਬੁਲਾਕੀ ਚੰਦ, ਦਫਤਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.3 ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਏ ਇਸ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਦਫਤਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੈ ਤਾਂ ਫੁਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਿਮਾਗ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ *ਤੁਕੀਕਾ ਬਸਵਾਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਪੈਰੀ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, I.L.R.(1894) 27 ਮਦਰਾਸ 315*, ਕੇਸ ਦੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹਾਂ, ਜਿਸਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਫ਼ਾ 321 ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇਖੋ।

ਡੀ ਬੀਅਰਸ ਕੰਸੋਲੀਡੇਟਿਡ ਮਾਈਨਜ਼, ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਹੋਵ (1906) ਏ.ਸੀ. 455 ਵਿਚ ਲਾਰਡ ਲੋਰਬਰਨ, ਐਲ. ਸੀ., ਨੇ ਪੰਨਾ 458 ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ:-

"ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਭਗ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਖਾ ਜਾਂ ਸੌਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਇਹ ਘਰ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਘਰ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੈਲੀ, ਸੀ.ਬੀ., ਅਤੇ ਹਡਲਸਟਨ, *ਬੀ., ਕਲਕੱਤਾ ਜੂਟ ਮਿੱਲਜ਼ ਬਨਾਮ ਨਿਕਲਸਨ ਅਤੇ ਸੇਸੇਨਾ ਸਲਫਰ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਨਿਕਲਸਨ, (1876) 1 ਐਕਸ. ਡੀ. 428*, ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ, ਜੋ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਆਮਦਨ-ਕਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਨਿਯਮ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।"

ਲਾਰਡ ਲੋਰਬਰਨ, ਐਲ.ਸੀ. ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ *ਸਵੀਡਿਸ਼ ਸੈਂਟਰਲ ਰੇਲਵੇ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਥੌਮਸਨ (1925) ਏ.ਸੀ. 495* ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਲਾਰਡ ਲੋਰਬਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ *ਇਜਿਪਟੀਅਨ ਡੈਲਟਾ ਲੈਂਡ ਐਂਡ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਟੌਡ 1929 ਏ.ਸੀ. 1* ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਦਫ਼ਤਰ 10-ਏ, ਕੈਵਲਰੀ ਲਾਈਨਜ਼, ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ, ਮੁਦਈ 1948 ਦੇ ਐਕਟ XLVII ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਅਤੇ 4 ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।

ਦੂਸਰਾ ਨੁਕਤਾ ਜੋ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵ ਰਾਜ ਨਾਰੰਗ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ 2, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਏਜੰਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਰਕਲ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਤੱਕ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਲਕੱਤਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਰੱਸਟ ਲਿਮਟਿਡ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਏਜੰਟ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ,

ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਰਜੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਰਵਰੀ, 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਫਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵਾ ਅੱਗ ਅਤੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਏਜੰਟ ਸੀ। ਉਹ ਮੋਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੀਮੇ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਏਜੰਟ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਗ ਅਤੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਏਜੰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਅੱਗ ਅਤੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁੱਖ ਏਜੰਟ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ 50 ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹਨ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਰੱਸਟ ਲਿਮਟਿਡ ਮੋਟਰ ਅਤੇ ਫੁਟਕਲ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਏਜੰਟ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵਾ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਾਂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਦੇਵਾ ਵਰਗੇ ਸਾਧਾਰਨ ਏਜੰਟਾਂ ਕੋਲ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵੇ ਆਦਿ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਰਹਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਦਫ਼ਤਰ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀ। ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵਾ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਏਜੰਟ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਸਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੁੱਝ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਫ਼ਤਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। *ਬੈਡਕੌਕ ਬਨਾਮ ਕੰਬਰਲੈਂਡ ਕੈਬ ਪਾਰਕ ਕੰਪਨੀ, (1893) 1 ਸੀਐਚ 352* ਸਟਰਲਿੰਗ, ਜੇ. ਨੇ ਪੰਨਾ 368 ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:-

> "ਕੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਥੇ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਨੂੰ ਕੰਬਰਲੈਂਡ ਕੈਬ ਪਾਰਕ ਕੰਪਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਟੈਨੇਸੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਮਿਸਟਰ ਚਾਰਲਸ ਬਰਕਲੇ ਹਾਲੈਂਡ। ਮਿਸਟਰ ਹਾਲੈਂਡ ਦਾ ਲੰਡਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਫਤਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਉਸ ਦਫਤਰ ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਉਸਦੇ

> ਦਫਤਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰਕੂਲਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ 'ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਲੰਡਨ ਦਫਤਰ' ਵਜੋਂ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਮਿਸਟਰ ਹਾਲੈਂਡ ਦੁਆਰਾ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿਖਦਾ, ਕਿ ਇਹ ਦਫਤਰ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਦਫਤਰ ਦਾ ਕੁਝ ਫਰਨੀਚਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਹੁਣ, ਇਸ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ, ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ, ਕੋਲ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ।"

ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਹਾਲੈਂਡ ਉੱਪਰ ਕਾਰਵਾਈ, ਕੰਪਨੀ ਉੱਪਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਕਲੇਮੈਂਟੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, (1897) ਪੀ. 18, ਕੋਰਲ ਬਰਨਾਸ, ਜੇ., ਨੇ ਪੰਨਾ 21 ਤੇ ਕਿਹਾ:-

> "ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਏਜੰਸੀ ਬਾਰ, ਮੋਇਰਿੰਗ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਫਰਮ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਪਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਫਰਮ ਦਾ ਨੌਕਰ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਨੌਕਰ।"

ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਪੈਰਵੀ *ਲਾ ਬੋਰਗੋਗਨੇ*, *(1899) ਪੀ. 1* ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਚ ਪੈਰਾ 15 ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:-

> "ਕੰਪਨੀ ਇੱਥੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਐਮ. ਫੈਨੇਟ।"

ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ (1899) ਏ.ਸੀ. 431 ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਡਨਲੌਪ ਨਿਊਮੈਟਿਕ ਟਾਇਰ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਐਕਸ਼ਨ ਗੇਸੇਲਸ਼ਾਫਟ ਫਰ ਮੋਟਰ ਅੰਡ ਮੋਟਰ-ਫਾਹਰਜ਼ੇਗਬੌ ਵੌਰਮ ਕੁਡੇਲ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (1902) 1 ਕੇ.ਬੀ. 342 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲ, ਕੋਲਿਨਜ਼, ਐਮ.ਆਰ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ, ਨੇ ਪੰਨਾ 346-347 ਤੇ ਕਿਹਾ:-

> "ਨਿਊਬੀ ਬਨਾਮ ਵੈਨ ਓਪੇਨ, ਐਲ.ਆਰ. 7 ਕਿਊ.ਬੀ. 293 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ, ਅਤੇ ਲਾ ਬੋਰਗੋਗਨੇ, (1899) ਏ. ਸੀ. 431 ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਕੇ, ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਸਦੇ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਠੋਸ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਥਾਨ ਤੇ ਇੱਕ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰੋਬਾਰ ਖੁਦ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ।"

ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੇਸ ਉੱਪਰ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਂਚ ਆਫਿਸ ਸੀ ਜਾਂ ਮਿਸਟਰ ਦੇਵਾ ਉਸ ਦਫਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਡਿਫੈਂਡੈਂਟ ਅਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਚੀਫ ਅਫਸਰ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਹਿਲੇ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਾਂਗਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਾਂਗਾ। ਅਰਜ਼ੀਦਾਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ 21 ਜਨਵਰੀ 1952 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੁਮਾਰੀ ਰਾਜ
(ਅਨੁਵਾਦਕ)